



**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΝΙΑΙΑΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α'
ΛΥΚΕΙΟΥ ΜΕ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ (ΘΕΜΑ 20256) : Γλώσσα**

ΘΕΜΑΤΑ (+ ΤΘ 20256)

ΘΕΜΑ 1 (απαντημένο από ΙΕΠ)

1ο υποερώτημα

Ο Ν. Σαραντάκος υποστηρίζει ότι η ελληνική γλώσσα σήμερα ούτε παρακμάζει ούτε απειλείται, όπως προκύπτει από την ποσότητα και την ποιότητα συγκροτημένου λόγου σε σχέση με άλλες εποχές. Θεωρεί εξάλλου πως το διαδίκτυο και η τεχνολογία έχουν δημιουργήσει μια νέα γλωσσική πραγματικότητα με μια πληθώρα ξένων όρων, οι οποίοι εντάσσονται λειτουργικά και την πλουτίζουν. Η ελληνική γλώσσα θα υπάρχει όσο υπάρχουν ομιλητές να την καλλιεργούν.

2ο υποερώτημα

- Σύγκριση – αντίθεση: «Προσωπικά δεν νομίζω ότι η γλώσσα ... Αντίθετα, θα έλεγα ότι ... από τότε που μιλιέται η ελληνική γλώσσα.»
- Παραδείγματα: «Αν δούμε, για παράδειγμα, πόσες εφημερίδες κυκλοφορούν σήμερα ... είναι συντριπτικά μεγαλύτερη – και μιλάμε για συγκροτημένο λόγο.»
- Με τη σύγκριση – αντίθεση ο συντάκτης του κειμένου εκφράζει την προσωπική του θέση αντιπαραβάλλοντάς τη με ό,τι συνηθίζεται να πιστεύεται για τη νέα ελληνική. Μάλιστα, με την οργάνωση του λόγου του νοηματικά στη βάση της αντίθεσης πετυχαίνει να προβάλει πιο εμφατικά την προσωπική του θέση.
- Με τα παραδείγματα τεκμηριώνει την άποψή του ότι σήμερα υπάρχει και ποσοτικά, αλλά και ποιοτικά παραγωγή συγκροτημένου λόγου.

3ο υποερώτημα

Ενδεικτικά ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εντοπίσει:

- Το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο σε χωρία κατά τα οποία ο συντάκτης του κειμένου εκφράζει την προσωπική του θέση: Προσωπικά πιστεύω, δεν αρνούμαι την ανάγκη, δεν βλέπω πως μπορεί κτλ.
- Το γ' ρηματικό πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού, για να εκφράσει κάποια αντικειμενικά δεδομένα της πραγματικότητας ουδέτερα και αποστασιοποιημένα: όταν είναι πολλαπλάσια η παραγωγή λόγου, πολλαπλάσια θα είναι και τα ..., Δεν θα εξαφανίσει ο ένας όρος τον άλλο, στην ψηφιακή εποχή η τεχνολογία έχει προσφέρει..., η

ελληνική, όπως και πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες ανάλογου αριθμού ομιλητών, έχουν πολλαπλάσιους γλωσσικούς πόρους κτλ

- Το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, για να εντάξει και τον εαυτό του στο σύνολο των ομιλητών - χρηστών της νέας ελληνικής, αλλά και για να εκφράσει ένα συλλογικό ενδιαφέρον και μια αίσθηση συνυπευθυνότητας για την κατάσταση της ελληνικής γλώσσας σήμερα, αλλά και για το μέλλον της γενικότερα: Αν δούμε για παράδειγμα, θα συμπεράνουμε ότι η σημερινή ... και μιλάμε. Έχουμε τον υπολογιστή... κτλ

ΘΕΜΑ 2

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

Ύφος: απλό, σοβαρό, αντικειμενικό

Γλώσσα: προσιτή (για τη μαθητική κοινότητα), προσεγμένη (χρήση παθητικής σύνταξης), α' ενικό πρόσωπο (προσωπική άποψη), γ' ρηματικό πρόσωπο (για αντικειμενικότητα, ουδετερότητα), α' πληθυντικό πρόσωπο (για να ενταχθεί ο γράφων μέσα στο ευρύτερο σύνολο)

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ:

1. Τίτλος (π.χ Απόψεις: Η ελληνική γλώσσα σε κρίση/ Η κρίση της ελληνικής γλώσσας/ Γλωσσική κρίση)

2. Πρόλογος: Αφόρμηση από τη φράση του Ν. Σαραντάκου – Εισαγωγή στο θέμα - Σχολιασμός έκτασης και έντασης φαινομένου - Διαπίστωση

π.χ Πρόσφατα διάβασα ένα άρθρο του Ν. Σαραντάκου σύμφωνα με το οποίο.../ Σε ένα άρθρο του Ν. Σαραντάκου, το οποίο διάβασα πρόσφατα, διατυπώνεται η άποψη ότι η ελληνική γλώσσα δύσκολα θα κινδυνεύσει με αφανισμό. Υπάρχουν, ωστόσο, και αντίθετες απόψεις γύρω από το ζήτημα αυτό, οι οποίες οφείλουν να ακουστούν. Είναι γεγονός ότι η γλώσσα μας, όπως και όλες οι άλλες, εξελίσσεται και μετασχηματίζεται με το πέρασμα του χρόνου. Παρατηρούμε, όμως, πως σε αρκετές περιπτώσεις τα ξένα δάνεια υπερτερούν και η γλωσσική ένδεια μαστίζει την καθημερινή μας επικοινωνία. Φυσικά, υπάρχουν πολλοί λόγοι οι οποίοι «κρύβονται» πίσω από αυτό το φαινόμενο...

3. Κυρίως θέμα

Αίτια γλωσσικής κρίσης:

- **Έλλειψη πνευματικότητας:** Αντιπνευματική και υλιστική εποχή, χρησιμοθηρική αντίληψη ζωής → η γλώσσα εκτοπίζεται και εκφυλίζεται.

- Έλλειψη επαρκούς καλλιέργειας, σωστής παιδείας (εποχή άκρατου υλικού ευδαιμονισμού) πεδίο προϊόντων υποκουλτούρας → απομάκρυνση από το ποιοτικό ανάγνωσμα/ εξοβελισμός ποιοτικού αναγνώσματος → γλωσσική φθορά, λεξιπενία
- Πλήρης επικράτηση της εικόνας, που αντιμάχεται τον λόγο, καταργεί το βιβλίο και φτωχαίνει τη σκέψη. Ιδίως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές προωθούν τη χρήση μιας γλώσσας περιορισμένης, σχεδόν συνθηματικής.
- Φθορά της γλώσσας μέσα από τα Μ.Μ.Ε. που την κωδικοποιούν στα πλαίσια της οικονομίας χρόνου και δεν αφήνουν να ξετυλιχτεί ο λεξιλογικός της πλούτος.
- Ο πολιτιστικός ιμπεριαλισμός (=επεκτατισμός) με κύριο όργανό του τη γλώσσα, επιβάλλει ασύστολα πρότυπα ζωής, αλλοιώνει πλήθος παραδοσιακών και μορφωτικών στοιχείων και υποδουλώνει την εθνική συνείδηση. Όλη αυτή η διαδικασία, σε συνδυασμό με την ξενομανή και πολιτιστικά υποτελή νοοτροπία του νεοέλληνα, οδηγεί στο γλωσσικό αφανισμό.
- Εκείνο που, κυρίως, επιδρά στη γλώσσα είναι το κλίμα της ταχύτητας (έλλειψη χρόνου για γλωσσική ανάπτυξη), της μοναξιάς και της συνεχούς επαφής με τις μηχανές. Όλα αυτά οδηγούν σε έλλειψη διαλόγου, ανθρώπινης επικοινωνίας, που εξυψώνει και καταξιώνει τη γλώσσα, μέσα στη γενικότερη αλλοτρίωση και κρίση των διαπροσωπικών σχέσεων. Εξαιτίας αυτής της κρίσης δε θα μπορούσε να μη δέχεται κρίση και ο μοχλός των σχέσεων αυτών, δηλαδή η γλώσσα. Έτσι, η αλλοτρίωση του σύγχρονου ανθρώπου του στερεί τη διάθεση για εμβάθυνση στην ουσία των πραγμάτων και ακρίβεια στην έκφραση, οδηγώντας τον σε μια επιδερμική αντίληψη της γλώσσας.
- Η κρίση της παράδοσης και όλων των φορέων της, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η γλώσσα, οδηγεί και σε γλωσσική κρίση.
- Οι νέοι, συχνά, αμφισβητώντας τους παραδοσιακούς θεσμούς και αξίες φθείρουν την γλώσσα εισάγοντας μια άλλη συντακτικά και εκφραστικά άναρχη (νεανική αργκό).

Τρόποι αντιμετώπισης:

- Απόκτηση πλήρους και ουσιαστικής γλωσσικής παιδείας, ενασχόληση με ποιοτικά αναγνώσματα → διαφύλαξη γλώσσας
- Σωστή χρήση της γλώσσας από τα Μ.Μ.Ε.
- Καλλιέργεια του διαλόγου στην οικογένεια και στο σχολείο
- Συνειδητοποίηση της ατομικής ευθύνης, σοβαρότητα, συνέπεια, καλλιέργεια.
- Γόνιμη επαφή νέων με την παράδοση ώστε να αγαπήσουν την γλώσσα ως κομμάτι αυτής.
- Ευθύνη της πολιτείας να φροντίσει ώστε να εκπονηθούν προγράμματα για παροχή σωστής γλωσσικής παιδείας. Μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος να προσφέρει τις δυνατότητες και τους τρόπους για να αποκτήσουν όλοι οι πολίτες αυτή τη γλωσσική κατάρτιση, που θα επιτρέψει στην χώρα μας να αναπτυχθεί περαιτέρω πολιτιστικά
- Προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου για πλουσιότερη πνευματική και πολιτιστική ζωή.

4. Επίλογος: Ανακεφαλαίωση – Συμπέρασμα - Προτροπή για δράση

π.χ Από όλα τα προαναφερθέντα συνάγεται το συμπέρασμα.../ Συμπερασματικά καταλαβαίνουμε ότι η γνώση και ο σωστός χειρισμός της γλώσσας αποτελούν θεμελιακές προϋποθέσεις για την επιβίωση της ελληνικής...

ΘΕΜΑ 3

Το ποιητικό υποκείμενο με τη χρήση ερωτήματος εκφράζει την επιθυμία του να πληροφορηθεί την ταυτότητα της κοπέλας που κατεβαίνει απ' το βουνό. Η απορία του αυτή, προκαλεί ταυτοχρόνως και το ενδιαφέρον του αναγνώστη, εξάπτοντάς του την περιέργεια και προσδίδοντας στο ποίημα ζωντάνια. Η επανάληψη του ίδιου ερωτήματος δύο φορές, μια στην αρχή και μια στο τέλος, είναι σχήμα κύκλου και την χρησιμοποιεί για να δώσει έμφαση, δείχνοντας πόσο εντυπωσιάστηκε από το παρουσιαστικό της νεαρής γυναίκας.

ΘΕΜΑ 4 (απαντημένο από ΙΕΠ)

Το ποιητικό υποκείμενο βρίσκεται σε μια συναισθηματική φόρτιση και αναστάτωση, καθώς αναρωτιέται ποια είναι αυτή η νεαρή γυναίκα που κατεβαίνει από το βουνό. Εστιάζει στην εξωτερική της εμφάνιση και την ενδυμασία της (1η στροφή), στα κόκκινα χείλια της που τα παρομοιάζει με ροδοπέταλα (5η στροφή). Ο ερχομός της, εξάλλου, έχει μια μαγική επίδραση στο φυσικό τοπίο γύρω της, το οποίο ξαναγεννιέται και αποζητά την επαφή μαζί της (2η, 3η και 4η στροφή).

Στο δεύτερο υποερώτημα ο/η μαθητής - τρια μπορεί να καταθέσει την προσωπική του άποψη επηρεασμένος από την ανάγνωση του ποιήματος και βασισμένος στα βιώματα και τις εμπειρίες του.

